

Päivi Räsänen kd ym.

Kirjallinen kysymys uskonnonvapauden turvaamisesta poikkeus- oloissa selkeällä viestinnällä

Eduskunnan puhemiehelle

Poliisi hajotti sunnuntaina 11.4.2021 Espoon Leppävaarassa baptistiseurakunnan ulkona järjestetyn sunnuntaijumalanpalveluksen. Seurakunnan kaksi pastoria otettiin kiinni ja vietiin putkaan. Seurakunta kokoontuu tavanomaisesti ravintolassa, joka oli ravintolasulun vuoksi suljettuna. Kyseessä oli jo viides sunnuntaijumalanpalvelus ulkona. Aiempina sunnuntaina ulkojumalanpalvelukset olivat sujuneet rauhallisesti ja häiriöttä. Seurakunnan edustajat olivat kertomansa mukaan saaneet aluehallintovirastolta ja torin käytöstä vastaavilta tahoilta ohjeet, joiden nojalla he luottivat jumalanpalveluksen olevan luvallinen. Jumalanpalveluksen keskeyttäminen virkavallan toimesta on poikkeuksellinen ja hätkähdyttävä tapahtuma. Siinä puututaan syvällä tavalla uskonnonvapauteen perusoikeutena.

Epäselvä ja ristiriitainen viestintä ja ohjeistus aiheuttavat herkästi poikkeuksellisissa oloissa turhia konflikteja kansalaisten ja viranomaisten välillä, kun sallitun ja ei-sallitun rajaa on vaikea tai jopa mahdotonta tietää. Tartuntatautilain mukaiset kokoontumisrajoitukset eivät koske uskonnollisten yhdyskuntien järjestämiä jumalanpalveluksia tai muita vastaavia toimituksia, jotka kuuluvat yhteisöjen tavanomaiseen uskonnolliseen toimintaan ja jotka järjestetään julkista uskonnonharjoittamista varten yhteisön omissa tai niitä vastaavissa tiloissa. Uskonnolliset yhdyskunnat voivat itse päättää mahdollisista kokoontumisrajoituksista. Rahankeräyslain yhteydessä jumalanpalveluksiksi määriteltiin myös seurakunnan tilojen ulkopuolella olevat vastaavat tilaisuudet, millä haluttiin turvata kolehdin kerääminen esimerkiksi telttakokouksissa, halleissa tai ulkoilmatilaisuuksissa.

Johtavat ihmisoikeusprofessorit ovat julkisuudessa korostaneet sitä, että aluehallintovirastot ovat omaksuneet tulkinnan siitä, että tartuntatautilaissa määritellyt kokoontumisrajoitukset eivät voi koskea uskonnollisia kokoontumisia. Kokoontumislaislaissa todetaan, ettei sitä sovelleta uskonnollisten yhdyskuntien tunnusomaiseen toimintaan kuuluiin tilaisuuksiin, jotka järjestetään julkista uskonnonharjoitusta varten yhdyskunnan omissa tai niitä vastaavissa tiloissa. Ilmeistä on, että tämä lakiin kirjattu sanamuoto jättää laajan tulkinnanmahdollisuuden. Perustuslakiasiantuntijat ovat julkisuudessa sanoneet, että tartuntatautilain kohdalla mahdollista uskonnonvapauteen puuttumisen hyväksyttävyyttä ei ole ollenkaan arvioitu, koska hallitus ei ole sellaista edes esittänyt.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston johto on todennut, että asia on tilojen osalta tulkinnanvarainen ja että lain sanamuodon ja esitöiden perusteella ei voida täysin kategorisesti todeta, ettei jumalanpalvelusta voitaisi järjestää esimerkiksi sitä varten varatussa ulkotilassa, jos se voitaisiin

Kirjallinen kysymys KK 270/2021 vp

katsoa laissa tarkoitetuksi vastaavaksi tilaksi. Asiaa täytyy heidän mukaansa kuitenkin arvioida tapauskohtaisesti siltäkin osin, onko kyse kokoontumisrajoitusten piiriin kuuluvasta tilaisuudesta.

Jumalanpalvelus ei kuitenkaan ole kokoontumisrajoitusten piiriin kuuluva tilaisuus, sillä uskonnollisten yhdyskuntien toimintaa säätelevät yhdyskunnat itse. Aluehallintoviraston itse antamien tietojen mukaan heillä ei ole lain mukaan toimivaltaa rajoittaa tällaisia tilaisuuksia.

Uskonnonvapaus on perusoikeus, joka on turvattu niin perustuslaissa kuin kansainvälisin sopimuksin. Uskonnonvapaus ja esimerkiksi kokoontumisvapaus ovat samanarvoisia perusoikeuksia. Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan uskonnonvapaus sisältää vapauden tunnustaa uskoaan yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, harjoittamalla harjoituksissa ja uskonnollisin menoin. Lain mukaan uskonnollisten yhteisöjen on järjestettävä toiminta niin, että hygienia- ja etäisyyssäännöistä pidetään kiinni, mutta tilojen sulkemismahdollisuutta laki ei anna. Valtioneuvoston tiedotteen mukaan uskonnollisissa yhdyskunnissa on noudatettu viranomaisten suosituksia pääsääntöisesti hyvin.

Espoon tapahtuma kertoo koronatoimiin liittyvien ohjeistusten epäselvyydestä. Samoin tapahtuma herättää huolen, onko viranomaisten toimintaa ohjaavassa hallinnossa riittävällä tavalla ymmärretty uskonnonvapauden merkitys perusoikeutena. Erityinen vastuu tässä on sisäministeriöllä, joka ohjaa poliisin toimintaa. Kentällä toimiva poliisi toimii saamiensa ohjeistusten mukaisesti. Poliisin työpaine vallitsevista koronaoloista ja poukkoilevan lainsäädännön sekä eri viranomaisten keskenään ristiriitaisten ohjeistusten puitteissa on kohtuuton.

Sanamuotojen ja epäselvien ohjeistusten ja määräysten tulkintojen ristiriitaisuudet ja lakien väliset suhteet siitä, miten ja milloin perusoikeuksiin voidaan puuttua, voivat herkästi johtaa turhiin konflikteihin, jotka voitaisiin välttää paremmalla ja yhdenmukaisella ohjeistuksella. Uskonnonvapauden toteutumisesta tulee huolehtia myös poikkeusoloissa, ja kansalaisten luottamus hallituksen ja viranomaisten toimien oikeasuhtaisuuteen, tasapuolisuuteen ja todelliseen vaikuttavuuteen on säilytettävä oikeusvaltiossa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että kansainvälisiin sopimuksiin ja perustuslakiimme pohjautuvaa uskonnonvapautta kunnioitetaan ja edistetään myös poikkeusoloissa,

miten hallitus aikoo parantaa koronaepidemian torjuntaan liittyvää epäselvää viestintää niin, että ohjeistukset olisivat selkeät, ymmärrettävät ja oikeasuhteiset ja

miten hallitus aikoo edistää kansalaisten luottamusta koronaepidemian torjuntatoimiin, jotta turhilta konflikteilta ja väärinymmärryksiltä vältytään jatkossa?

Kirjallinen kysymys KK 270/2021 vp

Helsingissä 26.4.2021

Päivi Räsänen kd

Antero Laukkanen kd